

ĐINH TRUNG KIÊN

Nghiệp vụ hướng dẫn
DU LỊCH



ĐH
QG
Hà Nội

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐINH TRUNG KIẾN

Nghiệp vụ hướng dẫn
DU LỊCH



NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐINH TRUNG KIÊN

**NGHIỆP VỤ
HƯỚNG DẪN DU LỊCH**

(IN LẦN THỨ 5)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

LỜI NÓI ĐẦU

Để thực hiện những nhiệm vụ được đề ra theo năm chương trình hoạt động của Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội, để đáp ứng yêu cầu học tập của sinh viên khoa du lịch, chúng tôi biên soạn giáo trình "Nghệ thuật hướng dẫn du lịch".

Trong điều kiện khoa học du lịch còn mới mẻ ở Việt Nam, chúng tôi mạnh dạn biên soạn giáo trình này với hy vọng có tài liệu hệ thống ban đầu góp phần vào việc đào tạo sinh viên du lịch, như một đòi hỏi tất yếu và cấp thiết.

Lần đầu biên soạn giáo trình này chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót, hạn chế. Chúng tôi rất mong được sự chỉ bảo, góp ý của các nhà khoa học, các nhà chuyên môn và những ai quan tâm đến vấn đề này để có dịp sửa chữa cho tốt hơn.

Chúng tôi xin cảm ơn tác giả của những công trình đã viết về môn học này hoặc có liên quan tới môn học này (cả trong và ngoài nước) giúp chúng tôi có được kiến thức nền tảng rất cơ bản khi biên soạn. Chúng tôi cũng xin cảm ơn Hội đồng khoa học khoa Du lịch, Hội đồng thẩm định trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, các thầy cô giáo trong và ngoài khoa, các đồng nghiệp... đã giúp đỡ, cổ vũ chúng tôi khi biên soạn giáo trình này.

Tác giả

CHƯƠNG 1

NHỮNG KHÁI NIỆM CƠ BẢN

I. DU LỊCH VÀ VỊ TRÍ CỦA HOẠT ĐỘNG HƯỚNG DẪN DU LỊCH

1. Lược sử ra đời của hoạt động du lịch

Cũng như nhiều ngành khoa học, kỹ thuật, nghệ thuật, sản xuất, ngành Du lịch được hình thành rất sớm trong bối cảnh lịch sử nhất định.

†Thời cổ đại, các quốc gia chiếm hữu nô lệ với các nền văn minh rực rỡ ở Ai Cập, Lưỡng Hà, Ấn Độ, Trung Hoa, Hy Lạp, La Mã được hình thành... Con người đã có quá trình giao lưu kinh tế và văn hóa. Nhu cầu tìm hiểu, tham quan và cả nghỉ ngơi đã xuất hiện trước hết ở giai cấp quý tộc chủ nô rồi tới các thương gia, các nhà tu hành, nhà khoa học... Các nhà Sử học cho hay rằng, từ 5000 năm trước đây, những chuyến vượt biển đã được bắt đầu từ Ai Cập.

(Trong những chuyến đi ấy, người ta kết hợp các mục đích, trong đó có cả mục đích du lịch - dù những khái niệm "du lịch", "hoạt động du lịch" chưa ra đời.) Theo những miêu tả được ghi trên tường của đền thờ Deit El Bahari ở Luxor, vào năm 1490 trước Công nguyên, vua Ai Cập đã tổ chức một chuyến đi vì mục đích du lịch đến miền Punt (có thể là Sômalì ngày nay). Những người đi du lịch đó thực sự là những người dưng cảm trong điều kiện di chuyển ở những chặng đường dài như vậy. Những người Sumers vùng Lưỡng

Hà đã sáng tạo ra tiền và dùng nó trong hoạt động vận chuyển và kinh doanh cùng với bánh xe cách đây gần 6.000 năm được xem là cái mốc quan trọng đánh dấu sự hình thành ngành du lịch. Các nhà khoa học Mỹ (Robert W. Mc' Wtosh và Charles R. Goeldner) cho rằng họ là người sáng lập Ngành du lịch của nhân loại vì người ta có thể trả tiền cho việc vận chuyển và lưu trú.

†Hàng nghìn năm trước Công nguyên cư dân ở Ai Cập, Lưỡng Hà, Ấn Độ, Trung Quốc đã thực hiện những chuyến hành hương tới các đền đài, chùa miếu, lăng tẩm... trong những lễ hội tôn giáo. Những chuyến đi kéo dài nhiều ngày, thậm chí hàng tháng và cách xa nơi ở của họ đã dẫn tới việc xuất hiện những nơi ăn ở dành cho người hành hương. Đó chính là những dịch vụ sơ khai cho loại hình du lịch được gọi là du lịch tôn giáo, nói rộng ra là du lịch văn hóa sau này. Một số nhà tư tưởng, nhà khoa học cũng đã được thực hiện những chuyến du lịch dài ngày trên lãnh thổ quốc gia rộng lớn như Khổng Tử (551 - 479 trước Công nguyên) đã đến nhiều vùng của Trung Hoa; như Herodote (480 - 420 trước Công nguyên) đã thực hiện những chuyến lữ hành dài ngày từ Hy Lạp tới Ai Cập, Ba Tư, Lưỡng Hà ... Những chuyến đi trong thời cổ đại còn được tiếp tục và ngày càng có nhiều người tham gia. (1000 năm → thế kỷ 4
cơ ng)

† Từ thế kỷ IV trước Công nguyên, Hy Lạp đã phát triển cường thịnh. Việc đi đến các vùng đất ở Địa Trung Hải với các mục đích nghỉ dưỡng, chữa bệnh, tham quan nghiên cứu ngày càng thu hút đông đảo giai cấp chủ nô Hy Lạp.

† Năm 776 trước Công nguyên, đại hội thể thao Olympic đã đầu tiên tổ chức tại Hi Lạp, thu hút nhiều người tham dự đấu thể thao, (cả người thi đấu và người thưởng ngoạn). Do đó các cơ sở phục vụ ăn, ở cho vận động viên và khán giả cùng các dịch vụ khác đã nảy sinh xung quanh khu vực thi đấu. Loại hình du lịch công vụ, thể

thao, tham quan nghiên cứu đã xuất hiện và tồn tại lâu dài trên bán đảo này.

(Để Quốc La Mã ra đời và phát triển cực thịnh từ thế kỷ I trước Công nguyên đến thế kỷ I sau Công nguyên, đã đánh dấu sự phát triển của các hoạt động du lịch ở Địa Trung Hải. Sự phát triển của đường giao thông, việc xây dựng các công trình kiến trúc đồ sộ và hoành tráng như các đền thờ, dinh thự, quảng trường ở các thành thị cổ đại La Mã (đặc biệt là đấu trường Colise'e, nhà tắm Cara Cala và đền Athe'na) đã thôi thúc con người từ nhiều vùng đổ về du ngoạn. Người La Mã đã lập ra một hệ thống trạm dừng chân cho khách với các dịch vụ nghỉ trọ, ăn uống, bán cỏ khô cho ngựa hay đổi xe, thay ngựa cho khách. Trong các trạm này, mà ngày nay có tên gọi là các lữ quán (Hostelry) có cả những phòng đặc biệt dành cho quý tộc chủ nô, quan chức và phòng bình thường cho các khách lữ hành.

Cũng từ bán đảo La Mã, nhiều người đã đi du lịch tới các vùng Địa Trung Hải như thăm các Kim Tự Tháp ở Ai Cập, vườn treo Babylon ở Lưỡng Hà, các đền đài ở Hy Lạp ... Những cơ sở chữa bệnh, nghỉ mát, nơi có các lễ hội, thi đấu thể thao... được lựa chọn, được giới thiệu và ở đó mọc lên các dinh thự làm nơi nghỉ dưỡng, các dịch vụ giải trí, chữa bệnh và sử dụng thời gian rảnh rỗi cho các hoạt động thể thao. Đó là những yếu tố cơ bản dẫn tới sự hình thành các loại hình du lịch và các khu du lịch ở Địa Trung Hải.

Vùng Tiểu Á trên Địa Trung Hải cũng là nơi diễn ra các hoạt động khá rầm rộ vào các thế kỷ IV - I trước Công nguyên. Tài liệu thành văn cho thấy, năm 334 trước Công nguyên ở Ephesus (thuộc Thổ Nhĩ Kỳ ngày nay) vào dịp lễ hội đã có khoảng 700.000 khách du lịch tập trung để thưởng thức các hoạt động vui chơi, biểu diễn. Đó là thời kỳ yên ổn và thịnh vượng của các quốc gia cổ đại với những

thành tựu văn minh rực rỡ. Con người vừa có điều kiện thời gian và tiền bạc, vừa được bảo đảm an toàn khi đi du lịch.

(+ Sự suy tàn của các quốc gia cổ đại trong đó có đế quốc La Mã từ thế kỷ IV, và từ khi đế quốc Tây La Mã diệt vong (năm 476) kéo theo sự suy tàn của hoạt động du lịch.) Người ta gọi đó là "thời kỳ đen tối" với các cuộc xung đột, thôn tính lẫn nhau giữa các quốc gia phong kiến châu Âu đang trong quá trình hình thành và phát triển thịnh đạt. Ngoài ra cuộc hành quân chinh phạt, xâm lăng mà đáng kể nhất là các cuộc Thập tự chinh (có 8 cuộc Thập tự chinh lớn từ phương Tây sang phương Đông; 1096 - 1270), chỉ có các cuộc hành hương tôn giáo đến các thánh địa là đáng kể. Những chuyến du lịch rất ít ỏi và cũng khá mạo hiểm. Ngoài sự mất an toàn, người ta còn gặp trở ngại về sự xuống cấp của đường xá, của các dịch vụ du lịch và trở ngại lớn nhất là sự "ngăn sông cách chợ" mà chế độ phong kiến đã tạo ra ở cả phương Đông và phương Tây. Sự ra đời các lãnh địa phong kiến rộng lớn thời Trung Cổ đã làm suy sụp các hoạt động du lịch thịnh hành thời cổ đại. Tuy vậy, cũng có những nhà du lịch mạo hiểm và dũng cảm với khao khát tìm hiểu thế giới rộng lớn. Vào năm 1271, một người Italia là Marco Polo đã từ Venise đi Trung Quốc và nhiều nơi ở phương Đông. Ông cũng từng đặt chân lên thương cảng Đại Chiêm (nay là Hội An - Quảng Nam, Việt Nam) Marco Polo trở về châu Âu năm 1292 và viết cuốn sách "Marco Polo du ký". Cuốn sách đã gợi lòng ham hiểu biết của nhiều thế hệ người châu Âu sau này.

(+ Cuối thế kỷ XV, đầu thế kỷ XVI những hiểu biết về địa lý, thiên văn, hải dương và kỹ thuật đi biển đã giúp con người có những phát kiến địa lý lớn. Từ 1492 đến 1504, Christophe Colombo đã tiến hành 4 cuộc hành trình thám hiểm sang một lục địa mới mà sau này được gọi là châu Mỹ. Đó là một phát kiến địa lý lừng danh. Phát kiến lớn tiếp theo là chuyến đi vòng quanh châu Phi, vượt qua Ấn Độ